

MARK TWAIN: DOBRODRUŽSTVÍ TOMA SAWYERA

Tomovo srdce prahlo po svobodě nebo alespoň po něčem, co by ho bavilo a co by pomohlo zabít nudný čas. Ruka bezděky vklouzla do kapsy a jeho tvář zazářila vděčností, jež byla modlitbou, i když si toho nebyl vědom. Potom se nenápadně objevila krabička od kapslí. Tom vypustil klíště a dal je na dlouhou plochou desku stolu. I zvíře patrně v tu chvíli zazářilo vděčností, jež se rovnala modlitbě, než byla to vděčnost předčasná; neboť když se chtělo s díky odporučit, Tom je špendlíkem odvrátil a donutil je dát se odlišným směrem.

(přeložil František Gel)

1. Jak v tomto úryvku chápeš výraz „modlitba“?

Tom se se svým kamarádem Huckleberrym Finnem vypraví o půlnoci na hřbitov, aby vyzkoušeli léčivé účinky rituálu s mrtvou kočkou. Místo toho se ovšem stanou svědky noční hřbitovní scény.

Konečně jedna z lopat zavadila temně a dutě o rakev a za několik minut muži rakev vytáhli na povrch. Vypáčili lopatami víko, vytáhli tělo a hrubě je pohodili na zem. Měsíc vyplul z mračen a posvítil na zsinanou tvář. Muži přitáhli vozík, položili na něj mrtvolu, přikryli ji pokrývkou a zajistili provazem. Potter vytáhl velkou kudlu, stiskl pero, čepel vyskočila a Potter jí odřízl přebytečný kus provazu, jenž se plouhal po zemi. Potom řekl:

„Tak tady ho máte, mastičkáři, a teď vysolíte další pětku, nebo tady zůstane.“

„Moje řeč!“ řekl Joe Indián.

„Co to má znamenat?“ řekl doktor. „Žádali jste zaplacení předem a zaplatil jsem vám.“

„Jo a udělal jste ještě něco,“ řekl Joe Indián a přistoupil k doktorovi, jenž zatím vstal. „Před pěti lety jste mě jednou večer vyhnal z kuchyně svého otce, když jsem přišel prosit o něco k jídlu, a řekl jste, že hůhvíco nekalého mám za lubem: a když jsem přísahal, že si to s vámi vyrovnam, i kdybych měl čekat sto let, dal mě váš otec zavřít pro tuláctví. Myslíte si, že jsem zapomněl? Nemám v sobě indiánskou krev pro nic za nic. A teď vás mám a vy budete klopit, rozumíte?“

V tu chvíli už doktorovi hrozivě šermoval pěstí před obličejem. Doktor neočekávaně udeřil a srazil neurvalce k zemi. Potter upustil nůž a vykřikl:

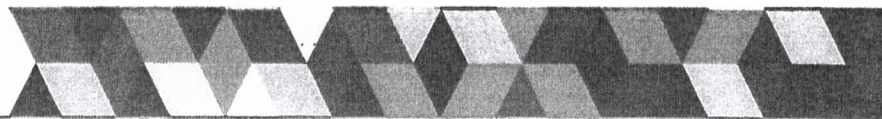
„Počkat, počkat, mého kamaráda nebudete bít!“ a v příštím okamžiku skočil po doktorovi: chytili se do křížku a zápasili spolu vši silou, zadupávající trávu a boříce podpatky do hlíny. Joe Indián vyskočil; oči mu planuly záští; zvedl Potterův nůž a sehnutě, plíživě jako kočka začal obcházet zápolící muže a čekal na vhodný okamžik. Pojednou se doktor vyprostil, chopil se těžkého prkna, jež označovalo Williamsův hrob, a srazil jím Pottera k zemi. V téže vteřince míšenec postřehl příležitost, na kterou čekal, a vrazil nůž až po rukojeť do prsou mladého muže. Doktor zavrával, padl hrudí na Pottera a zaplavil ho krví. V tu chvíli mračna zahalila hrůznou podívanou a oba vyděšení chlapci se dali na útěk.

(přeložil František Gel)

Chlapci si odpřísáhli, že nikomu neprozradí, co viděli. Když byl Potter, na kterého se Joe pokusil svůj čin hodit, obžalován z vraždy, začaly Toma trápit výčitky svědomí a před soudem vyprávěl to, co viděl.

2. Co je námětem druhé ukázky?

3. Charakterizuj Toma.

4. Na kterém místě v textu dochází k vyvrcholení děje?

- a) doktor srazí Joea b) doktor srazí Pottera c) chlapci se dají na útěk d) Joe zaboří nůž do doktora

5. Které postavy v ukázce jsou hlavní a které vedlejší?

hlavní _____

vedlejší _____

6. V ukázce podtrhni hovorová slova. Za jakým účelem je autor použil?

7. Napiš, co znamenají následující výrazy.

vysolíte _____

budete klopit _____

nekalého _____

zsinalá tvář _____

mastičkář _____

chytit se do křížku _____

8. Vyskytuje se v textu více časových rovin? Pokud ano, vysvětli kde.

9. Zakroužkuj věty, které jsou pravdivé.

- a) ☒ Úryvku vystupuje pět postav.
b) ☒ Doktor vyhnal Joea z kuchyně.
c) ☐ Joe se začal prát s doktorem.
d) ☒ Joe zabil doktora.

10. Obrat „i kdybych měl čekat sto let“ je:

- a) ☒ personifikace b) ☐ přirovnání
c) ☒ zveličení d) ☐ eufemismus

JACK LONDON: BÍLÝ TESÁK

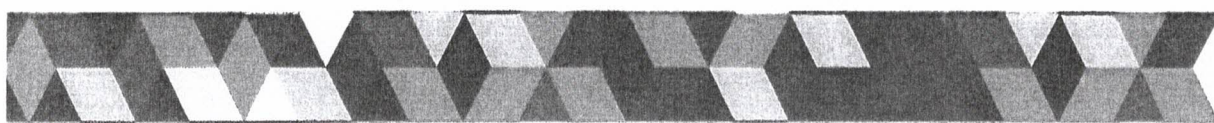
Z vlčího mláděte vychovají indiáni psa, nakonec jej však prodají surovci jménem Hezoun Smith. Ten zvíře bitím a týráním připravuje pro psí zápasy. Rváč s vlčí krví nemůže najít přemohitele, až narazí na buldoka. Bílého tesáka zachrání před smrtí Weedon Scott. Ujme se ho a chce se s ním spřátelit. Po drastických zkušenostech pes nemá k lidem důvěru a nového pána pokouše.

Bílý tesák pozoroval Weedona Scotta, jak se k němu blíží: zježil srst a zavrčel na znamení, že se trestu nepodrobí. Uplynulo již čtyřadvacet hodin od chvíle, kdy rozdrásal ruku, jež byla nyní obvázána a visela na pásce, aby do ní nešla krev. Bílý tesák už kdysi poznal odložené tresty a předpokládal, že ho takový trest nemine. A co jiného mohl čekat? Spáchal něco, co pro něho samotného bylo svatokrádeží: zaryl tesáky do posvátného těla svého boha, a byl to ještě k tomu mocnější bůh, bílý bůh. Podle zákona přírody a podle zvyků bohů ho čekalo něco strašlivého.

Bůh se posadil pár metrů od něho. Bílý tesák v tom neviděl nic nebezpečného. Kdykoli bohové trestali, vždy stáli na nohou. Kromě toho neměl tento bůh ani klacek, ani bič, ani střelnou zbraň. A navíc ještě on sám byl volný. Nepoutal ho ani řetěz, ani tyč. Mohl utéci do bezpečí, dříve než by se bůh zvedl. Může zatím zůstat sedět a čekat.

Bůh setrvala tichý a nehybný: vrčení Bílého tesáka zvolna přešlo v basové bručení a pak zanikl kdesi v hloubi hrdla. Potom bůh promluvil a při prvním zvuku jeho hlasu se Bílému tesákovi zjevila srst na krku a z hrdla se opět vydralo zavrčení. Bůh však neudělal žádný nepřátelský pohyb a klidně hovořil. Bílý tesák nějakou chvíli vrčel souhlasně s ním a rytmus řeči se shodoval s rytmem vrčení. Bůh se však nedal vyrušit a hovořil k Bílému tesákovi tiše a konejšivě, s něžností, jež se Bílého tesáka kdesi hluboko nějak dotýkala.

(přeložil Vladimír Svoboda)

1. Co je námětem úryvku?

2. Jak se jmenuje hlavní postava a jak vedlejší?

hlavní

vedlejší

3. Z hlediska které postavy vypravěč příběh v úryvku vypráví?

4. Domníváš se, že se v úryvku vlkovi podsouvá lidské myšlení? Odpověď zdůvodni.

ANO - NE

5. Koho Bílý tesák chápe jako svého boha?

6. Jak rozumíš myšlence „bílý bůh je mocnější“?

7. Doplň následující věty.

Bílý tesák svému pánovi pokousal

a) nohu.

b) ruku.

c) hlavu.

Když pán trestá psa, vždy u toho

a) sedí.

b) mračí se.

c) stojí.

Weedon Scott se snažil

a) Bílého tesáka zabít.

b) Bílým tesákem se spřátelit.

c) nenápadně utéct.

Bílý tesák mohl uprchnout, protože

a) ho nepoutal řetěz.

b) dveře kotce byly otevřené.

c) se přetrhlo lano, které ho poutalo.

8. Jak se Bílý tesák zachoval ve chvíli, kdy

očekává trest?

pán sedí a čeká?

pán promluvil?

pán hovořil dál?
